

Aynı Puanlar Üzerinden Yapılan Mutlak ve Bağlı Değerlendirme Uygulamalarının Notlarda Farklılık Oluşturup Oluşturmadığına İlişkin Bir İnceleme*

Zekeriya Nartgün**

Öz

Bu makalede, mutlak ve bağlı değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin başarı düzeylerinin göstergesi sayılan notlarda bir farklılık oluşturup oluşturmadığı karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Bu amaçla, bir grup öğrenciye ait olduğu varsayılan ve araştırmacı tarafından üç farklı ders için (X, Y ve Z) türetilen ölçme sonuçları, mutlak değerlendirme uygulamalarını temel alan Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin "Lisans Eğitim-Öğretim Süresiyle Sınav ve Değerlendirme Esaslarına İlişkin Yönetmelik"te belirtilen ölçütlere göre ve bağlı değerlendirme uygulamalarını temel alan Trakya Üniversitesi'nin "Bağlı Değerlendirme Yöntemi Uygulama Esasları Yönergesi"nde belirtilen üç farklı yöntemle göre nota dönüştürülmüş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır. X dersi için elde edilen bulgular, özellikle, öğrencilerin puanlarının düşük olduğu durumlarda, mutlak değerlendirme sonucunda düşük not alarak başarısız sayılan çok sayıda öğrencinin bağlı değerlendirme sonucunda yüksek not alarak başarılı hatta çok başarılı sayıldığını göstermektedir. Y dersi için elde edilen bulgular, öğrencilerin puanlarının birbirine çok yakın olduğu durumlarda bağlı değerlendirme yaklaşımına dayalı not verme işleminin gerçekleştirilemediğini, Z dersi için elde edilen bulgular ise verilen notlarda, aralarında büyük farklılıklar olmamakla birlikte, bağlı değerlendirme yaklaşımının lehine farkların oluştuğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular bir bütün olarak incelendiğinde, bağlı değerlendirmeye dayalı olarak verilen notların, mutlak değerlendirmeye dayalı olarak verilen notların aksine, öğrencilerin sahip oldukları başarı düzeylerini temsil etmekten uzaklaştığı biçiminde yorumlanabilir.

Anahtar kelimeler: Not verme, ölçüte dayalı değerlendirme, norma dayalı değerlendirme

* Bu makale, yazar tarafından hazırlanan ve 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan "Not Vermede İki Temel Yaklaşım: Mutlak ve Bağlı Değerlendirme" adlı bildiri temel alınarak yeniden yapılandırılmıştır.

** Yrd. Doç. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
nartgun@yahoo.com

An Investigation of Criterion Referenced and Norm Referenced Evaluation Practices Based on Same Scores Causing A Difference on Grades or Not

---

Abstract

In this paper, whether criterion referenced and norm referenced evaluation practices make difference on grades that reflect students' success levels are investigated using comparisons and findings are interpreted. For this purpose, assessment results that are assumed to be scores of a group of students that they received from three courses (X, Y and Z) are transferred to grades using criterion referenced evaluation set by Abant Izzet Baysal University and using norm referenced evaluation accepted by Trakya University. Findings are interpreted. For the course named X, if students received low scores are assessed by criterion referenced evaluation, they failed; but the same students received high grades and labeled as successful if they are assessed by norm referenced evaluation. For the course Y, students received scores that are close to each other are difficult to assess using norm referenced evaluation. For the course Z, although there are not significantly differences on received grades, there is a difference in favor of students when they are assessed by norm referenced evaluation. When findings are investigated as whole, grades given to students using norm referenced assessment techniques contrary to criterion referenced evaluation are far from reflecting students' success levels.

Key words: Grading, Criterion referenced evaluation, norm referenced evaluation

GİRİŞ

Eğitim sisteminin farklı kademelerinde sunulan öğretim uygulamalarının amacı, ilgili eğitim kademesi için önceden belirlenmiş olan çeşitli bilişsel, duyuşsal ve psikomotor nitelikleri, belli bir program dâhilinde öğrencilere kazandırmaktır. Hazırlanan programın temelini oluşturan öğrenme kuramına göre (Brooks ve Brooks, 1999; Russell, 2007) hedef-davranış (Bloom, 1956), amaç-kazanım (Pravat, 1992) vb isimlerle anılan bu niteliklerin öğrenciler tarafından ne düzeyde kazanıldığı, öğretim sürecinin çeşitli aşamalarında, farklı ölçme teknikleri kullanılarak test edilir. Elde edilen ölçme sonuçları, öğretim sürecinin sonunda, belli bir ölçütle karşılaştırılarak öğrenciler hakkında bir değer yargısına/karara ulaşılır. Öğrencilere verilen notlar bu değer yargısının bir ürünüdür. Notlar eğitim sistemi içinde farklı amaçlara da hizmet etmekle birlikte (Haladyna, 1999; Nitko, 1996; Tekin, 2004) genel anlamda, öğrencilerin ilgili dersteki başarı düzeylerinin bir göstergesidir ve bu bakımdan büyük önem arz eder. Beşlik, onluk yüzlük sayı sistemi veya farklı harf sistemi gibi çeşitli biçimlerde ifade edilebilen (Airasian, 1994; Haladyna, 1999) notların tahsisinde öğretmen kanısı, öğrencinin yetenek düzeyi, öğrencinin programa girişteki başarısı, programın hedefleri, sınıfın genel başarı düzeyi, daha önceden ülke çapında geliştirilmiş normlar vb durumlar ölçüt olarak kullanılmaktadır (Turgut, 1983). Bu ölçütlerden bazıları mutlak, bazıları ise bağıl niteliktedir. Kullanılan ölçütlerin mutlak ya da bağıl oluşu not verme yaklaşımının belirlenmesinde önemli rol oynar. Mutlak ölçüte dayalı not verme işlemi “mutlak değerlendirme”, bağıl ölçüte dayalı not verme işlemi ise “bağıl değerlendirme” adıyla anılmaktadır. (Gipps, 1994; Nitko, 1996; Atkin ve diğerleri, 2001).

Erkuş (2006) değerlendirme kavramı yerine değerlendirme kavramını kullandığı eserinde mutlak değerlemeyi “bir alanda yeterli kabul edilebilmek için çeşitli yollarla belirlenmiş olan minimum bir standarda (kesme puanı) göre yapılan değerlendirme” olarak tanımlamaktadır. Örneğin, MEB’ in “45 puan ve üstü geçer, altı kalır” ölçütü buna bir örnektir.

Mutlak değerlendirme her bir öğrencinin başarısının öğrencinin içinde bulunduğu gruptaki diğer öğrencilerin başarılarından bağımsız olarak değerlendirilmesini gerektiren bir değerlendirme türüdür. Mutlak değerlendirmede temel amaç, belli bir dersin kapsamındaki bilgi ve becerilerin her bir öğrenci tarafından ne düzeyde kazanıldığının tespit edilmesi ve önceden belirlenmiş ölçütler doğrultusunda değerlendirilmesidir. Mutlak değerlendirmedeki işlem adımları genel olarak aşağıdaki biçimde sıralanabilir.

1. Değerlendirmede kullanılacak ölçütün belirlenmesi.
2. İlgili derse yönelik öğretimin yapılması.

3. Öğrencilere kazandırılmaya çalışılan niteliklerin süreç içinde vize, final tarzı sınavlarla ve ödev, proje tarzı çalışmalarla test edilmesi (yarıyıl sonunda 100 tam puan üzerinden her bir öğrencinin elde ettiği puanların belirlenmesi).

4. Her bir öğrencinin yarıyıl sonunda elde ettiği toplam puanın, önceden belirlenmiş olan ölçütü karşılaştırılması sonucunda ilgili öğrenciye başarı düzeyinin göstergesi sayılan notun verilmesi.

Bağlı değerlendirme ise her bir öğrencinin başarısının içinde bulunduğu gruptaki diğer bireylerin başarı durumuna göre karşılaştırılmasını gerektiren bir değerlendirme türüdür. Bağlı değerlendirmede gruptaki her bir bireyin notları normal dağılım eğrisi altında kalan alanlar, yüzdeler, z, T gibi standart puanlar ve sınıfın başarı ortalaması ve standart sapması gibi farklı ölçütlerle karşılaştırılmak suretiyle belirlenir (Atılğan, Kan ve Doğan, 2007).

Bağlı değerlendirmede temel amaç bireyi içinde bulunduğu gruptaki diğer bireylerin genel durumunu dikkate alarak değerlendirmektir. Örneğin, öğrencilerin ilgili dersteki başarı ortalamasını ve standart sapmasını dikkate alarak yapılan bir bağlı değerlendirme uygulamasının işlem adımları, en basit haliyle, aşağıdaki biçimde sıralanabilir.

1. İlgili derse yönelik öğretimin yapılması.
2. Öğrencilere kazandırılmaya çalışılan niteliklerin süreç içinde vize, final tarzı sınavlarla ve ödev, proje tarzı çalışmalarla test edilmesi (yarıyıl sonunda 100 tam puan üzerinden her bir öğrencinin elde ettiği puanların belirlenmesi).
3. Ölçütün belirlenmesi (örnek: sınıftaki öğrencilerin başarı düzeylerinin ortalaması ve standart sapması).
4. Ölçüt aralıklarının tespit edilmesi (örneğin, ortalamanın bir standart sapma altı ile bir standart sapma üstü aralığında kalan puanlara CC harf notunun verilmesi gibi).
5. Belirlenen ölçüt ve ölçüt aralıklarını dikkate alarak ilgili öğrencilere başarı düzeylerinin göstergesi sayılan notun verilmesi.

Yukarıda adı geçen iki yaklaşım sahip oldukları özellikler bakımından birbirlerinden farklılıklar göstermektedir. Dolayısıyla hangi durumlarda hangi değerlendirme yaklaşımının tercih edilmesi gerektiğine iyi karar vermek gerekir. Hangi değerlendirme yaklaşımının hangi durumlarda kullanılabileceği aşağıda kısaca özetlemiştir (Atılğan ve diğ., 2007).

Mutlak Değerlendirme	Bağıl Değerlendirme
Ölçme kapsamındaki davranışların (bilgi beceri vb) belli bir oranda her bir öğrenci tarafından kazanılmış olmasının zorunlu olduğu durumlarda.	Sınavda verilen sürenin tüm öğrencilerin tüm soruları cevaplayabilmeleri için yeterli olmadığı durumlarda.
Kullanılan ölçme aracının ilgili konu alanının kapsamındaki davranışları örnekleyebildiği durumlarda.	Sınavda yer alan soruların çok zor olduğu durumlarda.
Bireyin başarılı sayılabilmek için önceden belirlenmiş olan eşik değeri (ölçüt) aşmasının zorunlu olduğu durumlarda.	Diğerlerine göre daha üstün olan öğrencilerin seçilmesi ve yerleştirilmesini gerektiren durumlarda.
Kullanılan ölçme aracındaki soruların;	Geniş kapsamlı olarak ulusal ölçekte ya da puan dağılımının normal dağılım gösterebileceği çok sayıda kişinin katıldığı sınavlarda.
1. öğrencilerin düzeyine uygun,	
2. tüm öğrenciler tarafından cevaplandırılabilir,	
3. cevaplama süresinin yeterli olduğu durumlarda ve	
4. ölçme işleminin yeterli geçerlik ve güvenirlikte yapılabildiği durumlarda .	

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, birbirlerinden oldukça farklı yapılarda olmalarına rağmen, Türkiye’deki üniversitelerin eğitim öğretim ve sınav yönetmelikleri incelendiğinde bunlardan bazılarının mutlak değerlendirmeyi (örnek: www.ibu.edu.tr), bazılarının ise bağıl değerlendirmeyi (örnek: www.trakya.edu.tr) tercih ettikleri görülmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda adı geçen yaklaşımların öğrencilerin başarı düzeyinin göstergesi sayılan notlarda farklılıklara sebebiyet verip vermediği incelenerek, not vermede hangi yaklaşımın kullanılmasının daha doğru olacağına ilişkin bir yargıya varılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada, öncelikle araştırmacı tarafından öğrenci sayıları 63, 28 ve 8 olan üç farklı ders (X, Y ve Z dersi) için hipotetik puanlar türetilmiştir. Daha sonra bu aynı puanlar mutlak değerlendirme uygulamalarını temel alan Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nin “Lisans Eğitim-Öğretim Süresiyle Sınav ve Değerlendirme Esaslarına İlişkin Yönetmelik”e göre ve bağıl değerlendirme uygulamalarını temel alan Trakya Üniversitesinin “Trakya Üniversitesi Bağıl Değerlendirme Yöntemi Uygulama Esasları Yönergesi”ne göre notlara

dönüştürülmüştür. Çalışmada öğrenci sayıları birbirinden farklı olan üç farklı ders seçilmesinin temel gerekçesi, Trakya Üniversitesi'nde kullanılan bağlı değerlendirme yaklaşımının değerlendirmeye katılmaya hak kazanan öğrenci sayısına bağlı olarak değişmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Verileri

Yukarıda vurgulanan amaç doğrultusunda, araştırmacı tarafından, üç farklı ders için yarıyıl sonunda toplam 100 üzerinden elde edildiği varsayılarak türetilen puanlar sırasıyla Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te, bu puanlara ait ortalama ve standart sapma değerleri ise Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin X Dersinde Yapılan Ölçme Uygulamalarından Elde Ettikleri Puanlar*

10	14	15	16	21	22	27	27	28	29	29	31	31	32	33	34	35	35	36	36	39
40	40	40	41	42	42	42	42	43	44	44	44	45	45	45	46	46	47	48	48	50
50	50	50	50	51	51	51	52	53	53	53	54	56	57	58	59	62	62	67	69	76

* Öğrencilerin öğretim süreci içinde vize, final, ödev proje vb ölçme uygulamalarından, toplam 100 üzerinden elde ettikleri puanların en düşükten en yükseğe doğru sıralanışı

X dersinden dönem içinde yapılan ölçme uygulamaları neticesinde öğrencilerin (n=63) elde ettiği varsayılan puanlar, 100 üzerinden 10 ile 76 arasında değişmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Y Dersinde Yapılan Ölçme Uygulamalarından Elde Ettikleri Puanlar*

75	75	75	75	75	75	76	76	76	76	76	76	76	76
76	77	77	77	77	77	77	78	78	78	78	78	78	79

* Öğrencilerin öğretim süreci içinde vize, final, ödev proje vb ölçme uygulamalarından, toplam 100 üzerinden elde ettikleri puanların en düşükten en yükseğe doğru sıralanışı

Y dersinden dönem içinde yapılan ölçme uygulamaları neticesinde öğrencilerin (n=28) elde ettiği varsayılan puanlar, 100 üzerinden 75 ile 79 arasında değişmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Z Dersinde Yapılan Ölçme Uygulamalarından Elde Ettikleri Puanlar*

67	69	70	73
73	74	74	75

* Öğrencilerin öğretim süreci içinde vize, final, ödev proje vb ölçme uygulamalarından, toplam 100 üzerinden elde ettikleri puanların en düşükten en yükseğe doğru sıralanışı

Z dersinden dönem içinde yapılan ölçme uygulamaları neticesinde öğrencilerin (n=8) elde ettiği varsayılan puanlar, 100 üzerinden 67 ile 75 arasında değişmektedir.

Tablo 4. X, Y ve Z Derslerinden Elde Edilen Puanlara Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	X Dersi	Y Dersi	Z Dersi
Ortalama	42,67	76,54	71,87
Standart Sapma	13,50	1,17	2,85

Tablo 4’de görüldüğü üzere, öğrencilerin X, Y ve Z dersinden dönem içinde yapılan ölçme uygulamaları neticesinde elde ettikleri varsayılan puanların ortalaması sırasıyla 42.67, 76.54 ve 71.87; standart sapmaları ise sırasıyla 13.50, 1.17 ve 2.85’tir. Hesaplanan değerler incelendiğinde X dersi için grubun genel başarı düzeyinin düşük, gruptaki bireyler arası başarı farklılığın yüksek; Y ve Z dersi için ise grubun genel başarı düzeyinin çok yüksek olmamakla birlikte yüksek, gruptaki bireyler arası başarı farklılığın ise düşük olduğu söylenebilir.

Verilerin Çözümlemesi

Bu kısımda öncelikle X, Y ve Z dersleri için türetilen puanların mutlak ve bağlı değerlendirme yaklaşımlarına göre nota dönüştürülmesinde yararlanılan süreç hakkında bilgi verilmiş daha sonra belirtilen süreçlere dayalı olarak oluşan notlar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Mutlak ve Bağlı Değerlendirme Süreci

1. Mutlak Değerlendirme Süreci

Çalışmada, X, Y ve Z dersini alan öğrencilerin ilgili derslerden elde ettiği varsayılan ham puanların mutlak değerlendirme yaklaşımına göre nota dönüştürülmesinde Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nin “Lisans Eğitim-Öğretim Süresiyle Sınav ve Değerlendirme Esaslarına İlişkin Yönetmelik”te belirtilen ve Tablo 5’te verilen ölçütlerden yararlanılmıştır.

Buna göre, örneğin, yarıyıl/yıl sonu itibarıyla ham puanı 49 ve aşağıda olan bir öğrenci “FF”, 50-54 aralığında olan “FD”, 65-74 aralığında olan “CC” ve 85-89 olan “BA” harf notu almaktadır.

Tablo 5. Harfli Notlar ve Dereceleri

Başarı notu	Harfli not	Katsayı
90-100	AA	4,00
85-89	BA	3,50
80-84	BB	3,00
75-79	CB	2,50
65-74	CC	2,00
60-64	DC	1,50
55-59	DD	1,00
50-54	FD	0,50
49 ve aşağısı	FF	0,00

2. Bağlı Değerlendirme Süreci

X, Y ve Z dersleri için türetilen aynı puanların bağlı değerlendirmeye tabi tutulması sürecinde kullanılan ölçütler için "Trakya Üniversitesi Bağlı Değerlendirme Yöntemi Uygulama Esasları Yönergesi"nde (www.trakya.edu.tr) belirtilen esaslardan yararlanılmıştır. Bu esaslar aşağıda kısaca özetlenerek sunulmuştur.

1. Bağlı değerlendirme, bir öğrencinin başarısını o öğrencinin sınavına girdiği dersteki öğrencilerin başarı düzeylerine göre değerlendirmektir.
2. İlgili Fakülte/Yüksekokul/Meslek Yüksekokulunun lisans/ön lisans eğitim-öğretim ve sınav yönetmeliğinde belirlenen maddelere göre hesaplanan 100'lük sistemdeki yarıyıl/yıl sonu notu, Ham Başarı Puanı (HBP) olarak kabul edilir.
3. 100 üzerinden 15 Ham Başarı Puanı Bağlı Değerlendirmeye Katma Limiti (BDKL) olarak tanımlanır. Bu sınırın altındaki öğrenciler Bağlı Değerlendirme dışında tutulur ve FF olarak değerlendirilir.
4. 100 üzerinden 35 Ham Başarı Puanı, Ham Başarı Puanı Alt Limiti (HBAL) olarak tanımlanır. Ham Başarı puanlarından 35 ve daha düşük Ham Başarı Puanına (HBP) sahip olan öğrenciler elde edilen harfli nota bakılmaksızın, 16-29 HBP arası 'FF' ve 30-35 HBP arası 'FD' olarak değerlendirilir.

Harfli Notun Oluşturulmasında, değerlendirmeye katılmaya hak kazanan öğrenci sayısına bağlı olarak aşağıdaki yöntemlerden (A,B,C) biri uygulanır.

- A.** Değerlendirmeye katılmaya hak kazanan öğrenci sayısı 30 (otuz) ve üzerinde ise aşağıda, eşitlik 1'de verilen formüle göre hesaplanan standart T puanları kullanılarak Tablo 6'daki dağılıma göre harfli notlar belirlenir.

$$T = \frac{X - \bar{X}}{\frac{1}{N} \sqrt{N \sum X^2 - (\sum X)^2}} (10) + 50$$

X : öğrencinin ham başarı puanı

$\bar{X}$: değerlendirmeye giren ham başarı puanlarının ortalaması

N : değerlendirmeye giren sınıftaki öğrenci sayısı

Tablo 6. Standart T Puanlarına Göre Harfli Not Aralıkları.

Sınıf Düzeyi	Sınıf ortalaması (HBP)		Bağıl Notların T Puanlarına Göre Harf Aralıkları							
	Alt Sınır	Üst Sınır	AA	BA	BB	CB	CC	DD	FD	FF
Mükemmel	80,00	100,00	≥57,0 0	52,00- 56,99	47,00- 51,99	42,00- 46,99	37,00- 41,99	32,00- 36,99	27,00- 31,99	<27,0 0
Üstün Başarı	70,00	79,99	≥59,0 0	54,00- 58,99	49,00- 53,99	44,00- 48,99	39,00- 43,99	34,00- 38,99	29,00- 33,99	<29,0 0
Çok İyi	62,50	69,99	≥61,0 0	56,00- 60,99	51,00- 55,99	46,00- 50,99	41,00- 45,99	36,00- 40,99	31,00- 35,99	<31,0 0
İyi	57,50	62,49	≥63,0 0	58,00- 62,99	53,00- 57,99	48,00- 52,99	43,00- 47,99	38,00- 42,99	33,00- 37,99	<33,0 0
Ortanın Üstü	52,50	57,49	≥65,0 0	60,00- 64,99	55,00- 59,99	50,00- 54,99	45,00- 49,99	40,00- 44,99	35,00- 39,00	<35,0 0
Orta	47,50	52,49	≥67,0 0	62,00- 66,99	57,00- 61,99	52,00- 56,99	47,00- 51,99	42,00- 46,99	37,00- 41,99	<37,0 0
Zayıf	42,50	47,49	≥69,0 0	64,00- 68,99	59,00- 63,99	54,00- 58,99	49,00- 53,99	44,00- 48,99	40,00- 43,99	<40,0 0
Kötü	0	42,49	≥71,0 0	66,00- 70,99	61,00- 65,99	56,00- 60,99	51,00- 55,99	47,00- 50,99	43,00- 46,99	<43,0 0

B. Değerlendirmeye katılmaya hak kazanan Öğrenci sayısı 11-29 arasında ise, herhangi bir istatistiksel işlem yapılmaz. Bu durumda harfli notlar Tablo 7'de belirtilen oranlara göre belirlenir.

Tablo 7. Öğrenci sayısı 11-29 için Harfli Not Tablosu.

Sınıf Düzeyi	Sınıf Ortalaması (HPB)		Harfli Not Oranları (%)							
	Alt Sınır	Üst Sınır	AA	BA	BB	CB	CC	DD	FD	FF
Mükemmel	70,00	100	24	15,2	22,8	11,6	17,4	4,8	3,2	1
Çok İyi	62,50	69,99	18	14,4	21,6	12,8	19,2	7,2	4,8	2
İyi	57,50	62,49	14	12,8	19,2	14,4	21,6	9	6	3
Ortanın Üstü	52,50	57,49	10	11,6	17,4	14,8	22,2	12	8	4
Orta	47,50	52,49	7	9,6	14,4	15,2	22,8	14,4	9,6	7
Zayıf	42,50	47,49	4	8	12	14,8	22,2	17,4	11,6	10
Kötü	0	42,49	3	6	9	14,4	21,6	19,2	12,8	14

C. Değerlendirmeye katılmaya hak kazanan Öğrenci sayısı 10 ve altında ise, ilgili yönetmelikler gereği 100 puan üzerinden belirlenen yarıyıl/yılsonu notu Tablo 8 kullanılarak harfli nota dönüştürülür.

Tablo 8. 100 Puan Üzerinden Harfli Not Dönüşüm Tablosu

Başarı notu	Harfli not	Katsayı
90-100	AA	4,00
80-89	BA	3,50
70-79	BB	3,00
65-69	CB	2,50
60-64	CC	2,25
50-59	DD	2,00
30-49	FD	1,00
0-29	FF	0,00

Mutlak ve bağıl değerlendirme sürecine ilişkin olarak yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, araştırmacı tarafından X, Y ve Z dersi için türetilen puanların mutlak değerlendirme yaklaşımına göre nota dönüştürülmesinde ders ayrımı ve öğrenci sayılarına bakılmaksızın Tablo 5'te verilen ölçütler kullanılmıştır. Aynı dersler için türetilen puanların bağıl değerlendirme yaklaşımına göre notlara dönüştürülmesinde ise öğrenci sayıları dikkate alınarak X dersi için A yöntemi, Y dersi için B yöntemi, Z dersi için ise C yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

1. X Dersi İçin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

X dersini alan her bir öğrencinin ham puanının mutlak değerlendirme yaklaşımına göre nota dönüştürülmesinde Tablo 5'te verilen ölçütler esas alınmıştır.

Aynı puanların bağıl değerlendirmeye tabi tutulması sonucunda ulaşılan harfli notların tespitinde, toplam öğrenci sayısı 63 ve değerlendirmeye katılmaya hak kazanan öğrenci sayısı 61 olduğu için, yukarıda belirtilen yöntemlerden ilki (A) esas alınmıştır. Bağıl değerlendirmede öncelikle, değerlendirmeye katılma hakkı kazanan öğrencilerin ham puanları yukarıda verilen eşitlikten 1'den yararlanılarak T standart puanlarına dönüştürülmüştür. Dönüştürme işlemi sonucunda elde edilen T puanları aşağıda Tablo 9'da görüldüğü gibidir.

Tablo 9. Öğrencilerin T Standart Puanları

---	---	27	28	32	33	37	37	37	38	38	40	40	41	41	42	43	43	44	44	46
47	47	47	48	49	49	49	49	50	50	50	51	51	51	51	52	52	53	53	53	55
55	55	55	55	56	56	56	57	57	57	57	58	60	61	61	62	65	65	69	70	76

Hesaplanan T değerleri Tablo 6'daki ölçütlerle karşılaştırılarak her bir öğrencinin harf notu tespit edilmiştir. Öğrencilerin harf notlarının tespitinde sınıfın ortalaması 42.67 olduğu için Tablo 6'daki sınıf düzeyi "zayıf" satırındaki değerler ölçüt alınmıştır. Buna göre, örneğin, ham puanı 27 olan bir öğrenci "FF", 33 olan bir öğrenci "FD" harf notu alırken; ham puanı 44 ve T standart puanı 50 olan bir öğrenci "CC", ham puanı 50 ve T standart puanı 55 olan bir öğrenci "CB" harf notu almaktadır.

Tüm bu bilgilerden hareketle, araştırmacı tarafından X dersi için türetilen puanlar, yukarıda belirtilen mutlak ve bağıl değerlendirme uygulamaları dikkate alınarak analiz edilmiş, elde edilen bulgular ile bu bulgulara dayalı yorumlar aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin yarıyıl/yılsonu itibarıyla X dersi için elde ettikleri ham puanların yukarıda açıklanan mutlak ve bağıl değerlendirme süreçlerinden geçirilmesiyle ulaşılan harf notları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. 63 Öğrenciye Ait Ham Puanlara Karşılık Gelen Mutlak ve Bağlı Değerlendirmeye Dayalı Harf Notları

HP	MDHN	BDHN	HP	MDHN	BDHN
10	FF	(FF)	35	FF	FD
14	FF	(FF)	35	FF	FD
15	FF	FF	36	FF	FD
16	FF	FF	36	FF	FD
21	FF	FF	39	FF	DD
22	FF	FF	40	FF	DD
27	FF	FF	40	FF	DD
27	FF	FF	40	FF	DD
28	FF	FF	41	FF	DD
29	FF	FF	42	FF	DD
29	FF	FF	42	FF	DD
31	FF	FF	42	FF	DD
31	FF	FF	42	FF	DD
32	FF	FD	43	FF	CC
33	FF	FD	44	FF	CC
34	FF	FD	44	FF	CC
44	FF	CC	51	FD	CB
45	FF	CC	52	FD	CB
45	FF	CC	53	FD	CB
45	FF	CC	53	FD	CB
46	FF	CC	53	FD	CB
46	FF	CC	54	FD	CB
47	FF	CC	56	DD	BB
48	FF	CC	57	DD	BB
48	FF	CC	58	DD	BB
50	FD	CB	59	DD	BB
50	FD	CB	62	DC	BA
50	FD	CB	62	DC	BA
50	FD	CB	67	CC	BA
50	FD	CB	69	CC	AA
51	FD	CB	76	CB	AA
51	FD	CB			

HP: Ham Puan

MDHN: Mutlak Değerlendirmeye Dayalı Harf Notu

BDHN: Bağlı Değerlendirmeye Dayalı Harf Notu

Tablo 10'daki sonuçlara göre;

1. Mutlak değerlendirme neticesinde 63 öğrenciden 41'i (% 65,08) "FF" ve 13'ü (%20.64) "FD" olmak üzere toplam 54 öğrenci (% 85.72) ilgili derste başarısızdılar. 63 öğrenciden ancak 4'ü (% 6.35) "DD", 2'si (%3.17) "DC",

2'si (%3.17) "CC" ve 1'i (%1.59) "CB" olmak üzere toplam 9 öğrenci (%14.28) ilgili dersten başarılı olmuşlardır.

2. Sınıftaki 63 öğrenciden 2'si (%3.17) yönetmelik gereği bağlı değerlendirme hesaplamalarına tabi tutulmadan doğrudan "FF" notu almıştır. Bu iki öğrenci ile birlikte, bağlı değerlendirme hesaplamalarına tabi tutularak "FF" notu alan öğrenciler sayısı 13 (%20.64), FD notu alan öğrencilerin sayısı ise 7 (% 11.11) dir. Buna göre, dersten başarısız sayılan öğrenci sayısı toplam 20 (% 31.75) dir. DD ve üzerinde harf notu olarak başarılı olan öğrencilerin dağılımı incelendiğinde ise "DD" harf notu alan öğrencilerin sayısı 9 (% 14.29), "CC" harf notu alanların sayısı 12 (% 19.05), "CB" harf notu alanların sayısı 13 (% 20.64), "BB" harf notu alanların sayısı 4 (% 6.35), "BA" harf notu alanların sayısı 3 (%4.76) ve "AA" harf notu alanların sayısı 2 (% 3.17) dir. Dolayısıyla, 63 öğrencinin 43'ü (%68.25) "DD" ve üzerinde harf notu olarak başarılı olmuşlardır.

3. Mutlak değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerin %85.72'si ilgili dersten başarısızken ancak %14.28'i dersten başarılı olmuşlardır. Bağlı değerlendirme sonuçlarına göre ise başarısız sayılanların oranı % 31.75 iken başarılı sayılanların oranı % 68.25'tir.

4. Mutlak değerlendirme sonuçlarına göre "CB" harf notunun üzerinde harf notu alan öğrenci bulunmamaktadır. Bağlı değerlendirme sonuçlarına göre ise "CB" harf notunun üzerinde "BB" , "BA" ve "AA" harf notu alan toplam 9 (% 14.29) öğrenci bulunmaktadır.

5. Öğrencilerin mutlak ve bağlı değerlendirme sonucunda aldıkları harf notları birebir incelendiğinde, mutlak değerlendirmedeki çok sayıda "FF" harf notunun bağlı değerlendirmede "FD", "DD" ve "CC" harf notlarına dönüştüğü görülmektedir. Yine, mutlak değerlendirmedeki "DD" harf notunun bağlı değerlendirmede "BB" harf notlarına dönüştüğü; mutlak değerlendirmedeki "CC" harf notunun bağlı değerlendirmede "BA" ve "AA" harf notlarına dönüştüğü; mutlak değerlendirmedeki "CB" harf notunun ise bağlı değerlendirmede "AA" harf notuna dönüştüğü görülmektedir.

Verilen örnek durumdan hareketle elde edilen bu bulgular, sınıfın başarı ortalamasının düşük olduğu durumlarda, aynı puanlar için mutlak değerlendirme sonucunda ulaşılan harf notları ile bağlı değerlendirme sonucunda ulaşılan harf notları arasında, bağlı değerlendirmeye dayalı harf notları lehine, büyük farklılıkların bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin tamamına ait yılsonu puanları dikkate alındığında, bağlı değerlendirmenin mutlak değerlendirmeye göre öğrencilerin büyük bir kısmını olduklarından daha başarılı gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

2. Y Dersi İçin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Y dersini alan her bir öğrencinin ham puanının mutlak değerlendirme yaklaşımına göre nota dönüştürülmesinde Tablo 5'te verilen ölçütler esas alınmıştır.

Aynı puanların bağıl değerlendirmeye tabi tutulması sonucunda ulaşılan harfli notların tespitinde, toplam öğrenci sayısı 28 olduğu için, yukarıda belirtilen yöntemlerden ikincisi (B) esas alınmıştır. Öğrencilerin harf notlarının tespitinde sınıfın ortalaması 76.54 olduğu için Tablo 7'deki sınıf ortalaması "mükemmel" satırındaki değerler ölçüt alınmıştır.

Bu bilgilerden hareketle, araştırmacı tarafından Y dersi için türetilen puanlar, yukarıda belirtilen mutlak ve bağıl değerlendirme uygulamaları dikkate alınarak analiz edilmiş, elde edilen bulgular ile bu bulgulara dayalı yorumlar aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin yarıyıl/yılsonu itibariyle Y dersi için elde ettikleri ham puanların yukarıda açıklanan mutlak ve bağıl değerlendirme süreçlerinden geçirilmesiyle ulaşılan harf notları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. 28 Öğrenciye Ait Ham Puanlara Karşılık Gelen Mutlak ve Bağıl Değerlendirmeye Dayalı Harf Notları

HP	MDHN	BDHN	HP	MDHN	BDHN
75	CB	-	76	CB	-
75	CB	-	76	CB	-
75	CB	-	76	CB	-
75	CB	-	76	CB	-
75	CB	-	76	CB	-
75	CB	-	76	CB	-
76	CB	-	76	CB	-
76	CB	-	78	CB	-
77	CB	-	78	CB	-
77	CB	-	78	CB	-
77	CB	-	78	CB	-
77	CB	-	78	CB	-
77	CB	-	78	CB	-
77	CB	-	79	CB	-

HP: Ham Puan

MDHN: Mutlak Değerlendirmeye Dayalı Harf Notu

BDHN: Bağıl Değerlendirmeye Dayalı Harf Notu

Tablo 11'deki sonuçlara göre;

1. Mutlak değerlendirme neticesinde 28 öğrencinin tamamı (% 100) "CB" harf notu olarak başarılı sayılmışlardır.
2. Puanlara ait dizi genişliğinin çok küçük olması ($79-75 = 4$) sebebiyle, Tablo 7'de belirtilen ölçütler dikkate alınarak, bağıl değerlendirme yaklaşımına göre, hangi öğrencinin hangi harf notunu alacağı tam olarak kestirilememiştir.

Verilen örnek durumdan hareketle elde edilen bu bulgu, sınıftaki öğrencilerin başarı ham puanlarının birbirine yakın olduğu durumlarda, mutlak değerlendirme yaklaşımına göre not vermede problem yaşanmadığını ancak, bağıl değerlendirme yaklaşımına göre not vermede ölçütün tam olarak işlemelemediğini ve dolayısıyla da not verme işleminin gerçekleştirilemediğini göstermektedir.

3. Z Dersi İçin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Z dersini alan her bir öğrencinin ham puanının mutlak değerlendirme yaklaşımına göre nota dönüştürülmesinde Tablo 5'te verilen ölçütler esas alınmıştır.

Aynı puanların bağıl değerlendirmeye tabi tutulması sonucunda ulaşılan harfli notların tespitinde, toplam öğrenci sayısı 8 olduğu için, yukarıda belirtilen yöntemlerden ikincisi (C) esas alınmıştır. Öğrencilerin harf notlarının tespitinde Tablo 8'deki değerler ölçüt alınmıştır.

Bu bilgilerden hareketle, araştırmacı tarafından Z dersi için türetilen puanlar, yukarıda belirtilen mutlak ve bağıl değerlendirme uygulamaları dikkate alınarak analiz edilmiş, elde edilen bulgular ile bu bulgulara dayalı yorumlar aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin yarıyıl/yılsonu itibariyle Z dersi için elde ettikleri ham puanların yukarıda açıklanan mutlak ve bağıl değerlendirme süreçlerinden geçirilmesiyle ulaşılan harf notları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. 8 Öğrenciye Ait Ham Puanlara Karşılık Gelen Mutlak ve Bağıl Değerlendirmeye Dayalı Harf Notları

HP	MDHN	BDHN	HP	MDHN	BDHN
67	CC	CB	70	CC	BB
69	CC	CB	73	CC	BB
73	CC	BB	74	CC	BB
74	CC	BB	75	CB	BB

HP: Ham Puan

MDHN: Mutlak Değerlendirmeye Dayalı Harf Notu

BDHN: Bağıl Değerlendirmeye Dayalı Harf Notu

Tablo 12'deki sonuçlara göre;

1. Mutlak değerlendirme neticesinde 8 öğrenci, 7'si (% 87.5) "CC" ve 1'i (% 12.5) "CB" olmak üzere, ilgili dersten başarılı olmuşlardır.
2. Bağlı değerlendirme neticesinde 8 öğrenci, 2'si (% 25) "CB" ve 6'sı (% 75) "BB" olmak üzere, ilgili dersten başarılı olmuşlardır.
3. Öğrencilerin mutlak ve bağlı değerlendirme sonucunda aldıkları harf notları birebir incelendiğinde, mutlak değerlendirmedeki "CC" harf notunun bağlı değerlendirmede "CB", "BB" harf notlarına dönüştüğü ve yine, mutlak değerlendirmedeki "CB" harf notunun bağlı değerlendirmede "BB" harf notuna dönüştüğü görülmektedir.

Verilen örnek durumdan hareketle elde edilen bu bulgular, mutlak değerlendirme sonucunda ulaşılan harf notları ile bağlı değerlendirme sonucunda ulaşılan harf notları arasında, bağlı değerlendirmeye dayalı harf notları lehine farklılıkların bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin tamamına ait yılsonu puanları dikkate alındığında, bağlı değerlendirmenin mutlak değerlendirmeye göre öğrencileri olduklarından daha başarılı gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İlgili literatürde mutlak ve bağlı değerlendirme yaklaşımları ve bunlara dayalı not verme işlemlerine ilişkin geniş açıklamalara (Haladyna, 1999; Nitko, 1996; Turgut,1983; Tekin, 2004) yer verilmekle birlikte, aynı puanlara belirtilen iki yaklaşıma göre verilen notlardaki farklılıkların karşılaştırıldığı çalışmalara rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, aynı puanların mutlak ve bağlı değerlendirmeye tabi tutulması sonucunda oluşan notlarda farklılık oluşup oluşmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada, not vermede belirtilen yaklaşımlardan hangisinin kullanılmasının daha doğru olacağına ilişkin bir yargıya varılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, aynı puanların her iki değerlendirme yaklaşımına göre nota dönüştürülmesi neticesinde;

1. özellikle sınıf başarı ortalamasının düşük olduğu durumlarda, bağlı değerlendirme yaklaşımına göre (A yöntemi) verilen notların mutlak değerlendirme yaklaşımına göre verilen notlardan çok yüksek olduğu,
2. sınıftaki öğrencilerin puanlarının ranjının çok düşük olduğu durumlarda ise mutlak değerlendirme yaklaşımına dayalı not verme işleminde bir problem yaşanmazken bağlı değerlendirme yaklaşımına göre

(B yöntemi) not verme işleminde hangi öğrencinin hangi notu alacağını belirlenmesinin neredeyse mümkün olmadığı ,

3. değerlendirme ölçütlerinin benzerlik gösterdiği durumlarda ise mutlak değerlendirme yaklaşımına ve bağıl değerlendirme yaklaşımına göre (C yöntemi) verilen notlarda büyük farklılıkların bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili literatürde, bağıl değerlendirme uygulamalarının, özellikle sınavda sorulan soruların zor olduğu ve dolayısıyla sınıf başarı düzeyinin düşük olduğu durumlarda kullanılabilmesi için ölçme uygulamalarından elde edilen puanların dağılımının normal dağılım göstermesi gerektiği ifade edilmektedir (Atılgan ve diğ., 2006; Erkuş, 2007; Haladyna, 1999). Oysa ki, eğitim kurumlarında belli bir derse yönelik yapılan ölçme uygulamalarından biçimlendirici (formatif) olanların amacı her bir öğrencideki öğrenme eksikliklerini saptayarak bunları gidermek, değer biçmeye dönük olanların (summatif) amacı ise her bir öğrencinin, ilgili ders için önceden belirlenen nitelikleri ne düzeyde kazandığını tespit etmektir (Nitko, 1999). Değerlendirmenin temel amacı ise değer biçmeye dönük olarak elde edilen ölçme sonuçlarını belli bir ölçütle karşılaştırmak suretiyle öğrencilerin başarı düzeyi hakkında bir değer yargısına/karara ulaşmaktır (Turgut, 1983). Öğrencilere verilen notlar bu değer yargısının/kararın bir ürünüdür ve öğrencinin başarı düzeyinin göstergesi olarak iş görür (Haladyna, 1999). Verilen kararların doğruluğu ve isabetliliği ölçmede kullanılan araçların geçerliği ve güvenilirliği ile yakından ilişkilidir (Koç, 1987) Öğretim süreci içinde kullanılan ölçme araçlarında kapsam geçerliği çok önemlidir. Dolayısıyla ilgili ölçme aracı ilgili ders kapsamındaki tüm kritik davranışları örnekleyebildiği ölçüde geçerlidir ve tüm öğretim elemanları ölçme araçlarını bu geçerlik türünü dikkate alarak hazırlamak ve mümkün olduğunca objektif bir biçimde puanlamak durumundadırlar.

Dersin kapsamını ve öğrencilerdeki bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretim stratejisini, yöntemini ve tekniklerini belirleyen, öğretim süreci içinde özellikle biçimlendirici ölçme uygulamalarına yer veren ve değer biçmeye yönelik ölçme uygulamalarında kapsam geçerliğine ve objektif puanlamaya önem veren bir öğreticinin sınıfında öğrencilerin büyük bir çoğunluğuna ait puanların düşük olması ve özellikle de puanların dağılımının normal dağılım göstermesi pek mümkün görünmemektedir. Böyle bir sınıfta düşük puan veya normal dağılım beklentisi yapılan eğitim/öğretim uygulamalarının ruhuna aykırıdır.

Bununla birlikte, ölçme uygulamalarından çoğu öğrenci tarafından düşük puanlar almak çoğu zaman kendini "zor hoca" olarak ifade eden öğretim elemanlarının sınıflarında sıkça görülür. Zor hocaların sınavları da zor olur. Çünkü sınavın kapsamı genelde dersle ilgili öğrenimi en güç olan birkaç nokta ile sınırlıdır. Diğer taraftan sorular birbirine bağımlı olabilir ve bir soruda verilen yanlış bir cevap diğer cevapların da yanlış olmasına sebebiyet verebilir. Bir de verilen cevaplara kısmi puanların verilmemesi söz konusu olduğunda düşük puanların alınması kaçınılmaz olur. Dolayısıyla bu türden sınavların ve bu sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının hem geçerlik ve güvenilirliği bakımından hem de hazırlanması ilkeleri bakımından sorunlu olduğu söylenebilir. Böyle bir durumda mutlak değerlendirme yapıldığında öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun başarısız sayılması kaçınılmazdır. Bu noktada kusurlu olan değerlendirme yaklaşımının kendisi değil ölçme uygulamalarında kullanılan araçlardır. Diğer taraftan hangi sebeple olursa olsun düşük puanların alındığı durumlarda bağıl değerlendirme yaklaşımını kullanarak öğrencilere not vermek öğrencileri ilgili ders kapsamında olduğundan daha başarılı göstermektedir ki bu da Haladyna (1999)'nın vurguladığı gibi not enflasyonuna sebebiyet vermektedir. Bu noktada ise hem ölçme uygulamalarında kullanılan araçların hem de değerlendirme yaklaşımının ikisi birden kusurludur ki bu zaten hiç istenmeyen bir durumdur.

Öğretim uygulamalarının belli bir plan dahilinde ve öğrenci özellikleri de dikkate alınarak yapılması neticesinde öğrenciler arası farklılıkların azalması ve bu durumun öğrencilerin aldıkları puanlara da yansımaları beklenen bir durumdur. Dolayısıyla bağıl değerlendirme yaklaşımının temel aldığı puanların normal dağılım göstermesi, az sayıda öğrencinin bulunduğu sınıflarda gözlemlenmesi neredeyse mümkün olmayan bir durumdur. Böyle olmakla birlikte, puanların dağılımı normal dağılım gösteriyormuş gibi düşünerek puanları nota dönüştürmeye çalışmak pek doğru bir yaklaşım olmasa gerek.

Şüphesiz ki, hangi değerlendirme yaklaşımının kullanılması gerektiği konusunda nihai kararı verecek olanlar ilgili kurumların yöneticileridir. Ancak yöneticilerin kararlarını verirken, biraz da spekülasyon yanı bulunan, ancak düşündürücü olduğuna inandığım şu sorulara cevap vermesi seçilmesi gereken değerlendirme yaklaşımını belirlemeleri açısından büyük önem arz etmektedir.

1. Mesleğinin gerektirdiği donanıma (bilgi, beceri vb) gerçekte sahip olmadığı halde, içinde bulunduğu sınıftaki diğer öğrencilerden daha ileride görüldüğü için başarılı sayılan ve mezun olan bir doktorun hastası olmak ister misiniz?

2. Mesleğinin gerektirdiği donanımına (bilgi, beceri vb) gerçekte sahip olmadığı halde, içinde bulunduğu sınıftaki diğer öğrencilerden daha ileride görüldüğü için başarılı sayılan ve mezun olan bir öğretmenin çocuğunuzun öğretmeni olmasını ister misiniz?

Burada tartışılması gereken diğer bir husus bağıl değerlendirme yaklaşımına dayalı not vermeyi tercih eden üniversitelerin niçin bu yaklaşımı tercih ettiklerine ilişkin sundukları gerekçelerdir. Bu gerekçelerden en ilginç olanı aşağıda verilerek gerekli tartışmalar yapılmıştır (www.imyo.deu.edu.tr).

Gerekçe: Bağıl değerlendirme sistemi, farklı üniversitelerden mezun olmuş öğrencilerin notlarının karşılaştırılmasına olanak verir. Örneğin ağır bir öğretim programının uygulandığı ve yüksek notların nispeten zor alındığı bir programdan mezun olan bir öğrencinin not ortalaması 65 ve notların genel olarak daha yüksek verildiği, ancak eğitim düzeyinin diğer üniversiteden daha düşük olduğu bir üniversiteden mezun olan bir diğer öğrencinin not ortalaması 70 olduğunda; mezuniyet notuna bakarak 70 ortalama ile mezun olan öğrenciyi diğerine göre daha başarılıdır diyemeyiz. Ancak performans dayalı bağıl değerlendirmede dörtlük not üzerinden alınan bir notun (örneğin 2,80) anlamı dünyanın her yerinde eşit algılanacak ve öğrenciler arasında öğretim kalitesinden kaynaklanan farklılık ortadan kalkacaktır.

Oysa ki, bilindiği üzere, üniversitelerin programları ve bu programlarda yer alan derslerin içeriği her üniversite aynıdır (www.yok.gov.tr). Dolayısıyla aynı ders için, üniversiteler farklı olsa bile, aynı nitelikler öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Dolayısıyla üniversiteleri ağır veya kolay öğretim uygulamaları yapan biçiminde sınıflara ayırmak doğru değildir. Diğer taraftan belli bir derse ilişkin yapılan ölçme uygulamalarında dikkate alınması gereken temel ilkeler vardır ve bu temel ilkeler tüm öğretim elemanları tarafından dikkate alınmak zorundadır. Örneğin her öğretim elemanı, dersinin kapsamına uygun öğretim strateji yöntem ve tekniklerini seçmeli, belli bir plan dahilinde öğretime devam etmeli ve ilgili ders kapsamındaki kritik kazanımları yoklayan geçerli ve güvenilir ölçme uygulamaları yapmalıdır. Bu ilkelerden hareket edildiğinde yüksek not almanın zor olduğu veya kolay olduğu gibi bir gerekçe doğal olarak ortadan kalkacaktır.

Diğer taraftan bağıl değerlendirme yaklaşımına dayalı olarak verilen notun karşılığı olan 2.80'in anlamı dünyanın her tarafında aynı anlama gelmekle birlikte bu not aynı başarı düzeyini asla temsil etmemektedir. Örneğin sınıf başarı ortalamasınının 43 olduğu bir sınıfta alınan CC notu ile sınıf başarı ortalamasınının 77 olduğu bir sınıfta alınan CC notunun aynı anlama geldiğini söylemek pek mümkün görünmemektedir. Ayrıca, örneğin, sınıf başarı ortalamasınının 43 olduğu bir sınıfta alınan CC notu için ham puanın en az 43

olması gerekmektedir. Oysaki, 43 puan mutlak değerlendirmede FF harf notuna karşılık gelmekte ve öğrenci başarısız sayılmaktadır. Bu puan öğrencinin ilgili ders için belirlenen 100 birimlik bilgiden ancak 43'üne sahip olduğu biçiminde düşünüldüğünde, öğrencinin yetersiz sayılarak başarısız kılınması çok da anlamsız değildir.

Bütün bu bilgiler ışığında, seçme amaçlı sınavlarda veya normları belirlenmiş standart zeka testleri, kişilik ölçekleri, ilgi envanterleri vb ölçme uygulamalarında bağıl değerlendirme yaklaşımı tercih edilebilir. Ancak, eğitim süreci içinde, öğrencilerin başarı düzeyinin göstergesi sayılan notların tahsisinde, öğrencilerin yeterli düzeylerinin mümkün olan en doğru biçimde belirlenmesine imkan sağlayan yaklaşım mutlak değerlendirme yaklaşımıdır. Dolayısıyla, eğitim kurumlarında not verme işlemlerinde ilgililer tarafından bu yaklaşım tercih edilmelidir.

Not vermede çok farklı yöntemler kullanılmaktadır. Puanların burada adı geçen yöntemler dışında kalan yöntemlere göre nota dönüştürülerek karşılaştırmaları yapılabilir.

Puanların orta düzeyde ve yüksek olduğu durumlarda notlarda ne gibi değişimlerin yaşandığı test edilebilir.

Mutlak ve bağıl değerlendirme yaklaşımlarının kullanıldığı üniversitelerde öğretim elemanlarınca yapılan öğretim ve ölçme uygulamaları sahip oldukları nitelikler bakımından incelenerek karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Airasian, P.W. (1994). Classroom Assessment. Second Edition. Mc Graw Hill. Inc. New York.
- Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N. (2007). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Geliştirilmiş İkinci Baskı. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Atkin, J.M ve Black, P., Coffey, J. (2001). Classroom Assessment and the National Science Education Standarts. National Academy Pres. Washington.
- Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives: Cognitive and Affective Domain. David McKay, New York.
- Brooks, J.G ve Brooks, M.G. (1999). In Search of Understanding: The Case for Constructivist Classrooms. Association for Supervision and Curriculum Development. Virginia USA.
- Erkuş, A. (2006). Sınıf Öğretmenleri için Ölçme ve Değerlendirme: Kavramlar ve Uygulamalar. Ekinoks Yayınları. Ankara.
- Gipps, C. (1994). Beyond Testing: Towards a Theory of Educational Assessment. Routledge Falmer Press. Philadelphia. USA.
- Haladyna, T.M. (1999). A Complete Guide to Student Grading. Allyn and Bacon. A Viacom Company. Boston.
- Koç, N. (1987). Öğrenci Gelişiminin Değerlendirilmesi: Okul Test Programları. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 19, 1-2, Ayrı Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Nitko, A.J. (1996). Educational Assessment of Students. Second Edition. Prentice Hall. New Jersey.
- Pravat, R.S. (1992). Teachers' Beliefs about Teaching and Learning: A Constructivist Perspective. American Journal of Education. 100(3), 354-395.
- Russell, G. "Constructivist vs. Behaviorist: A Search for the Ideal Learning Environment" Erişim Tarihi:02.07.2007.ErişimAdresi:
- Tekin, Halil. (2004). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Onyedinci Baskı. Yargı Yayınları. Ankara.
- Turgut, Fuat. (1983). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları. Sekizinci Baskı. Ankara.
- <http://www.uca.edu/divisions/academic/coe/students/GR/portfolio1/Constructivist%20VS%20Behaviorist.htm>
- [www.http://www.deu.edu.tr](http://www.deu.edu.tr). Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir Meslek Yüksekokulu. Bağıl Değerlendirme Sistemi. Öğretim Elemanı Kullanım Kılavuzu. Erişim Tarihi: 05.07.2007. ErişimAdresi:http://www.imyo.deu.edu.tr/duyuru/Bagil_Degerlendirme_Sistemi_%C3%96gretim_%C3%9Cyesi_Kilavuzu.doc
- www.ibu.edu.tr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisans Eğitim-Öğretim Süresiyle Sınav ve Değerlendirme Esaslarına İlişkin Yönetmelik. Erişim Tarihi: 25.06.2007. Erişim adresi: <http://www.ibu.edu.tr/yonetim/Yonerge/yonergeler/sinav.htm>
- www.imyo.deu.edu.tr. Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu, Bağıl Değerlendirme Sistemi: Öğretim Elemanı Kullanım Kılavuzu. Erişim tarihi 07.03.2008.

ErişimAdresi:http://www.imyo.deu.edu.tr/duyuru/Bagil_Degerlendirme_Sistemi_%C3%96gretim_%C3%9Cyesi_Kilavuzu.doc.

www.trakya.edu.tr. 17. Trakya Üniversitesi Bağlı Değerlendirme Yöntemi Uygulama Esasları Yönergesi. Erişim tarihi 06.07.2007. Erişim Adresi: http://www.trakya.edu.tr/ogr_bilsis/17.html

<http://www.yok.gov.tr>. TC. Yüksek Öğretim Kurulu. Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Erişim tarihi: 28.11.2008. Erişim Adresi: http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans_programlari.htm